

Spomínek na zagrebškem pokopališči.

Na pokopališči sv. Júrija v Zagrebu stoji na levi strani takój pri vhodu na pokopališče nadgrobní spomínek, katerega vam nazoča slika prav natančno kaže.

Vsacega leta na vernih duš dan pòje rodoljubiva mladina nekoliko žalostnih pesen na tem grobu, ki je lepo nakíten z vencí in razsvetljen, kakor malo kateri drug grob, z mnogobrojnimi lučicami.

Ako vprašaš, kdo počiva v tem grobu, slišal boš, da so v njem: nedolžne žrtve 1845. leta.

Na jedne strani omenjenega spomínka so vrezana imena dotíčnih nesrečnežev, ki je tudi mi tukaj podamo. Ti so: Bonfiko Ljudevit, Celiníć Ivan, Fikić Janko, Gvozdanović Ilija, Košćec Ivan, Kovačić Aleksander, Popilu Pavel, Reške Franjo, Štajdaher Dragutin, Seljan Ivan, Sutaj Ivan, Turza Pavel, Valenteković Franjo.

To je vse, kar dandanes v razgovoru s kakim človekom o tem grobu zvédeti moreš; a temu se ne smeš čuditi, ker je od 1845. leta do današnjega dne preteklo užé preko 31 let, ter se ne najde več tako lahko kak človek, kateremu bi bila ta stvar onako znana, kakor se je dogodila. Zatorej mislim, da ne bode odveč, ako vam ob kratkem nekoliko povem iz hrvatske zgodovine o tem žalostnem dogodku.

Hrvatska dežela je užé mnogo prestala, največ, kakor je znano, v krvavih bojih s Turki; a pozneje se jej je bilo bojevati tudi z drugimi, žalibog s so-

sednimi národi, da si ohrani svojo samostojnost. Hrvatska dežela spada užé od 11. stoletja h kroni sv. Stepana, ter je z Magjari mnogo in mnogo let zajedno živila. Ali oholim Magjarom se je zazdéló, da vpeljejo svoj jezik v hrvatske uradnije in šole, ter da postane hrvatska kraljevina popolnoma odvisna od njihove uprave. Tako je hrvatskej samostojnosti pretíla velika nevarnost. To je dalo povód k sovraštvu jednega naroda do drugéga, in tako je prišlo med Hrvati in Magjari užé 1842. leta do prvega rozpóra. Razpor in sovraštvo se je bolj in bolj širilo in vneli so se hudi prepiri. Bilo je 1845. leta 29. julija ob času občinskih volitev, da je sovraštvo do vrha prikipelo. Na trgu sv. Marka je curkoma kri tekla. V tem krvavem boji je padlo do 16 rodoljubnih mladeničev, ki so žalostno smrt storili.

Čez deset let po tej žalostnej dogodbi, bilo je to 1855. leta, zbrali so se nekateri hrvatski rodoljubi ter so sklenili, da se nabirajo dobrovoljni doneski za spominek, ki bi se postavil na grob onih rodoljubnih mladeničev, ki so svoje življenje žrtovali, da se ohrani národnost hrvatska.

To se je tudi zgodilo in spominek na pokopališči sv. Júrija v Zagrebu opominja nas še dandanes na óne zeló žalostne dogodke.

Maček in oven.

(Basen iz Ruskega.)

Živéla sta mož in žena, imejóča mačka in ovna. Žena si nabere smetane ter masla, a maček jej vse onečísti. „V našej kléti nij vse gladko“, reče žena možu. „Treba pogledati“, odgovori on, „če nam kdo skriváje pákosti ne dela.“ Ide starka sama v klet, — a kaj najde? Maček je z lapko (taco) raz lonec dvignil pokrov in lizal smetano. Žena ga zapodí in otide v izbo, a pred njó je užé pribežal maček ter se skril za peč. „Evo“, žena izpregovori móžu, „na misli mi nij bilo, da maček smétano líže po kléti; a líže jo. Ubíjva ga!“ Kadar maček sliši te besede, poteci iz-za péči in béži k ovnu v hlev: „jutri kánijo mene ubiti a tebe zaklati.“ Zgovorita se po noči zbežati od gospodarja. „Ne, tako ne bode,“ reče oven, „jaz bi rad pobégnil s tobó, a hlev je zaprt!“ „Kaj to!“ odgovori maček, ter naglo spleza in z lapko zapah odrine. Idoč po poti najdeta voléjo glavo ter jo pobereta. Stopajočima zableščí v lesu ogenj. Hajdi k ognju. A kadar tam, vidita okrog ognja dvanajst volkov. „Bog daj dobro, volkovi!“ — „Dobrih gostíj Bog daj!“ odgovoré volkovi. „Brate!“ povpraša oven mačka, „kaj bi li večerjala?“ „Dvanajst voléjij glav imava. Pojdi, izberi najdebeléjšo!“ Oven otide v grm, ter vzdigne voléjo glavo, katero sta bila našla, in zavpije: „ali je ta?“ — „Ta nij! Izberi boljšo.“ Oven zopet vzdigne isto glavo ter novič povpraša: „ali je ta?“ Volkovi se toli prestrašijo, da bi radi zbežali, a brez prošnje zopet ne smejo. Štirje zaprosijo mačka in ovna: „dajta nam, da otidemo v drva.“ Otidó. Ostalih osem se potem še bolj zbojé mačka in ovna. Zopet štirje poprosijo, da bi odšli. Maček jim ozbiljno reče: „dobro, a da se mi naglo vrnete!“ Zdaj poprosijo še zadnji štirje, da bi šli pogledat za ónimi, kaj delajo? Maček jim še ozbiljnejše ukaže skoraj priti, a sam se ovnu v slast nasmeje.

Volkovi se zberó ter ubežé po gozdi. Sreča je medved Hruševár. „Ali si užé slišal, Hruševár“, povprašajo, „da bi maček in oven snedla dvanajst